

באמונתך – פרשת פנחס

כמובן שכל האנשים הסבו את פניהם כדי לראות בשל מה הצעקות, וראו את המחזה המוזר. ילדיה של בתיה שהיו נוכחים באולם לא הצליחו להרגיע את המתלוננת, ולבסוף הסיעו את אמם לביתה. אחד הבנים הושיב אותה בסלון ואמר לה: "אמא'לה שלנו. בבקשה ממך, עד כאן! עד מתי נסבול ביזיונות כאלה?!". בנה המבוגר הגדיל לעשות באומרו: "אמא יקרה, את יודעת כמה אנחנו אוהבים ומעריכים אותך, אבל את יודעת שאנחנו נכנסים עוד מעט לתקופת השידוכים, ואף אחד בעולם לא ירצה חמות כזאת. למה את עושה את זה?! מדוע את חייבת לפתוח תיקים לאנשים מסביבך?!"

ואז לאחר שתיקה של מס' רגעים ...

פתחה האם ואמרה: "ילדי היקרים. אנסה להסביר לכם מה אירע לי בעבר, ואז אולי תוכלו להבין מעט את מעשי ומדוע איני מצליחה להימנע מהרגל משונה זה".

האם נשמה נשימה ארוכה, הביטה בפני ילדיה והחלה לספר: "אתם יודעים שאני ניצולת שואה, ואיני מאחלת לאף אחד שיתנסה במה שעברתי שם. שנה לאחר שנישאתי פרצה השואה האיומה. בעלי הקודם נרצח באכזריות על ידי הנאצים ימח שמו ואני נשארתי לבדי כשאני הרה. חלפו כמה חודשים וילדתי בן במזל טוב ואף הצלחתי למול אותו. כמובן שבמציאות האיומה שנוצרה דאגתי כל הזמן להחביא את התינוק מעיניהם השטניות של הגרמנים.

"יום אחד שלחו אותנו ברכבת למחנות עבודה. בדרך לרכבת הלכתי כשבדי שני תיקים שחורים: תיק אחד עם כל מיני סמרטוטי בגדים, ובתיקי השני בני בכורי היקר לי מכל. רגע אחד לפני שעליתי לרכבת ראה אותי מפקד האס.אס. וצעק לעברי: 'את עם שני התיקים, תזרקי מיד תיק אחד!'. כמובן שמיהרתי לזרוק את התיק עם סמרטוטי הבגדים. עליתי לרכבת והיא פתחה בנסיעה מהירה לעבר יעד לא נודע. פתחתי את התיק כדי להוציא את תינוקי, ואז חשכו עיני:

לא כל הנראה לעין מובן

לאשה מבוגרת, ניצולת שואה בשם בתיה, היה הרגל משונה ביותר. לפעמים, כאשר ראתה תיק שחור בקרבת מקום, ברגע של אובדן של שליטה עצמית היתה פותחת אותו, מחטטת בו וסוגרת אותו. לא קשה לשער איזו עוגמת נפש היתה נגרמת לבני משפחתה שהיו עמה באותם רגעים.

פעם אחת, בלי הודעה מוקדמת, רצה בתיה לעבר בחור ישיבה כאשר הבחינה כי הלה נסחב עם תיק שחור בדרכו לשיבתו. כנשוכת נחש קפצה לעבר התיק, חטפה אותו מהבחור, פתחה אותו וחיטטה בתוכו במשך שניות ספורות כמו איש אבטחה עצבני, ולאחר מכן סגרה את התיק והחזירה אותו לבעלי הנדהם. קרוב המשפחה שהיה עמה ביקש שהאדמה תבלע אותו באותה שעה. הוא התנצל מיד וניסה לשכך את זעמו של הבחור.

בפעם אחרת ראתה בתיה אשה שהלכה עם תיק צד שחור והתנפלה עליו, וכך נהגה גם עם זקנה שנשאה את תיקה השחור בדרכה לביתה מהשוק. בדרך כלל בעלי התיקים שנפגעו ממנה ראו בה סוג של חולת נפש. הם התמרמרו בתחילה, ניסו למנוע זאת ממנה ומחו על חוצפתה, אבל לנוכח בן משפחתה שהתנצל מיד לא הקימו קול צעקה אלא הסתפקו ברטינה.

בכל זאת, ילדיה ובני משפחתה האחרים נהגו כלפיה באיפוק ובריסון עצומים ולא פגעו בכבודה. הם הבינו שהיא עושה זאת בגלל טראומה שהיתה לה בעברה הקשה, ולא העזו לשאול אותה על כך.

יום אחד הגיע הקש ששבר את גב הגמל. בתיה השתתפה בחתונה מפוארת של קרובי משפחה, ביושבה על שולחנה הבחינה באשה שנכנסה לאולם עם תיק שחור יפה. כהרגלה התנפלה בתיה על התיק, חטפה אותו מידי האשה ופתחה אותו. בעלת התיק החליטה שלא לוותר על כך והחלה לצעוק בקולי קולות: "גנבת! חוצפה! התיק הזה שלי. איך את מעזה לפתוח תיק שאינו שייך לך?! תעזבי את התיק מיד!"

לא ראה, לא שמע ולא ידע מה דין החוטאים בחטא נורא זה? חמורה מכל היא העזות והחוצפה בה ניחן, לאחר שכבר ראה שיושבים שופטי ישראל לדון את אותם החוטאים באותו חטא ממש, לא שת ליבו גם לזאת והעז פניו בריש גלי, ללא פחד. הכיצד?

ד. בגמ' סנהדרין (פב, א) איתא: "ויאמר משה אל שופטי ישראל וגוי' הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור", הלך שבו של שמעון אצל זמרי בן סלוא (הוא שלומיאל בן צורישידי נשיא שבט שמעון), אמרו לו הן דנין דיני נפשות (משה רבנו ושופטי ישראל דנים את כל הנצמדים לבעל פעור במיתה) ואתה יושב ושותק?

זמרי תובע את כבודו

בגמרא ובמדרשים מובא, שמשה ציווה להושיב בתי דינים, לדון דיני נפשות ולהרוג את מי שמחויב מיתה. את זמרי בן סלוא, שהיה נשיא שבט שמעון, לא מינו בין השופטים. משראו כך, התסיסו אותו בני שבט ופנו אליו: "כיצד זה שפגעו בכבודך, מינו דיינים צעירים ממך לדון אותנו למיתה, ואינם מחשיבים אותך להימנות בין שופטינו, ואתה שותק?!"

מה עשה? עמד וקיבץ עשרים וארבע אלף איש מישראל, והלך אצל כזבי. אמר לה, הישמעי לי. אמרה לו, בת מלך אני וכך ציווה לי אבי, לא תשמעי אלא לגדול שבהם. אמר לה, אף הוא (זמרי נתכוון על עצמו) נשיא שבט הוא, ולא עוד אלא שהוא גדול ממנו (דהיינו שאני גדול יותר ממשה רבנו), שהוא שני לבטן (שאני משבט שמעון שהוא שני לבטן) והוא שלישי לבטן (משה רבנו משבט לוי).

"בת יתרו מי התירה לך?"

תפסה בבלוריתה והביאה אצל משה, אמר לו: בן עמרם, זו אסורה או מותרת? ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך? נתעלמה ממשה הלכה (שנאמרה לו בסיני שהבועל ארמית קנאין פוגעין בו) געו כולם בבכייה והיינו דכתיב "והמה בוכים פתח אהל מועד" וכו'.

איזו השוואה מקוממת! ציפורה, אשת משה, התגיירה ונישאה למשה כדת וכדין, מכאן ועד חיי הפקרות עם נכרית עובדת עבודה זרה מפרידה תהום עמוקה! אבל כאשר היצרים גועשים - ההיגיון דומם... האם אכן חשב זמרי שטענתו אמת?

בטעות זרקתי את התיק שבו היה התינוק ולא את התיק עם הבגדים!

היא מחתה את הדמעות שניגרו ממנה ללא הרף והמשיכה:

"אומנם ניצלתי בסופו של דבר, ברוך ה', אבל מאותו יום אני לוקה בהפרעה נפשית אובססיבית. בכל פעם שאני רואה תיק שחור שנראה לי דומה במקצת לתיק שהיה לי, אני חושבת שאולי התינוק שלי נמצא שם – ולכן אני חייבת לפתוח את התיק ולחפש אותו... עכשיו אני מקווה שאתם מבינים מה עובר עליי".

למדנו ממעשה זה שלא כל הנראה לעין מובן בשכלנו, רבים הם הדברים שאנו שופטים לפי ראות עינינו אך למעשה האמת אחרת לגמרי.

ועתה נפתח נא פתח לנושא זה מתוך פרשתנו, פרשת 'פינחס', ממנה ניתן ללמוד מהי נקודת האמת שבכל דבר, ממה יש להיזהר, עד היכן כוחה של נגיעה ועד כמה שינוי בתפיסת המציאות הוא משמעותי וגורלי.

היזהרו מן הצבועים

"והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בוכים פתח אהל מועד, וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו, ויבוא אחר איש ישראל אל הקובה וידקור את שניהם, את איש ישראל, ואת האשה אל קבתה, ותעצר המגפה מעל בני ישראל" (במדבר כה, ו – ח).

יש כאן כמה נקודות הדורשות התבוננות:

א. הכיצד יתכן שנשיא שבט מישראל יתדרדר לכזו שפל המדרגה בביצוע מעשה כל כך נתעב ומגונה, מאורע אשר נחקק לדורות עלי ספר. מהו פשרו של דבר והיאך ניתן להבין זאת?!

ב. כפי שמעידה התורה, זמרי עשה מה שעשה בפרהסיא, "ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל", וגם כאן השאלה ניצבת במלוא עוזה, כאילו לא די בכך שהוא גורם רעה לעצמו, עוד אינו מהסס להתקרב אל אחיו?! מה היתה מטרתו באותה נתינת פומביות למעשה נואל זה?

ג. הלא זמרי ראה את המתרחש, רבים מישראל נפלו חללים במגפה, ואיך בכל זאת הרהיב בנפשו ועשה מה שעשה? וכי

היזהרו מן הצבועים!

ה. עוד מובא בגמרא:

"אמר לה ינאי מלכא לדביתהו: אל תתייראי מן הפרושים ולא ממי שאינן פרושים, אלא מן הצבועים, שדומים לפרושים, שמעשיהם מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס" (סוטה כב, ב).

כלומר שאין מראיתם כתולדותם אלא צבועים מבחוץ ואין תוכן כברם (רש"י).

ינאי המלך הרג הרבה מן החכמים בעצתו של אחד מהצדוקים (כמבואר בגמ' בקידושין סו, א), וקודם שמת חששה אשתו שלא יעבירו את המלוכה מבניה, והביעה לפניו את רצונה שיבקש מהם עליה ועל בניה, ינאי השיב לה שאין לה לחשוש מן הפרושים שהם צדיקים, וודאי שלא יגמלו לה או לבניה רעה, מה גם שאין לה להתפחד מאותם שאינם פרושים כיון שהם אוהביו של ינאי, ברם, יש להתיירא מן הצבועים, אלו שאין תוכם כברם, שהם עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפינחס.

ננסה להאיר את דברי חז"ל במושג 'צבועים', מיהם אלו, ומכח איזו טענה מבקשים הם שכר כפנחס אחר שמעשיהם לא רק שאינם מצדיקים זאת אלא אף שוללים זאת מכל וכל?

זאת ועוד, מדוע הוגדרו הצבועים כ'דומים לפרושים', הלא אם מעשיהם כמעשי זמרי הרי הם כמוהו ממש ולא רק דומים לו, ואם לא די בכך, האם ישנו איזה צד לדמותם לפרושים!! אתמהה!

עוד יש להבין, מדוע נאמר עניין זה של "עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס" דווקא כאן בהקשר לאותם צבועים, מהם מזהיר ינאי המלך את אשתו, בהשקפה ראשונה, צבועים הם מסוג האנשים המתחזים לצדיקים וכמעט בלתי אפשרי להבחין ברמאותם, משא"כ מעשה זמרי היה כה גלוי ומפורסם, לעיני כל נוצר חילול ה' שאין דוגמתו, ומפני מה הושוו הדברים!?

ההשוואה המקוממת שעושה זמרי בין צפורה לכזבי
אמנם, כשנשכיל בדברי רבותינו (עיין בחתם סופר ועוד) בביאור פרשה זו נראה שהדברים מתיישבים להפליא.

זמרי בן סלוא, בהביאו את כזבי בת צור אל תוך המחנה, כל כוונתו היתה לנקום על כבודו המושפל, כוונתו להראות קבל

עם ועדה כי אין יותר מתאים ממנו לשמש כדיין, הוא ניצב להתריס נגד משה רבנו, כביכול, לישא וליתן בסוגיא הלכתית, ולהגיע להכרעה, האם אשה זו אסורה או מותרת!?

כדי להצדיק את מעשהו, הביא אותה מחוץ למחנה אל תוכו, על מנת להעיד כי אכן כוונתה של אשה זו אינה לחלל את הקודש אלא להצטרף לכלל ישראל ולחסות תחת כנפי השכינה בקבלה על עצמה את דת ישראל בגיור אמת. בכך רצה לסתום פיותיהם של אותם הטוענים כי אין זה מן הראוי לאדם נכבד ומורם מעם כמוהו לישא גיורת, בפרט שכל כוונתו היתה כדי להתירה לעצמו, השיב זמרי שלא תצדק תלונה זו לגבי כזבי, שהיתה בתו של מלך מדין. הוא הביא ראיה משלמה המלך שגיייר את בת פרעה (יבמות עו, א) הגם שלא קיבלו גרים באותה התקופה, משום שכל רצונם להתגייר היה מחמת שולחן מלכים, כלומר, הכבוד לו זכו לאחר שנכנסו לעם ישראל שהיו אז ברום המעלה, וממילא שונה הדבר לגבי בת פרעה, שלא היתה צריכה לכך, שהרי היתה בת מלך ונמצאת בפסגת הגדולה, ולא היה צפוי לה רווח כזה או אחר מגיורה, ואם כן טעם זה שייך גם כאן, שהרי מדינית זו אף היא בת מלך ומותר לגיירה, כך טען זמרי.

כל כך בטוח היה במעשהו עד שבא למשה רבינו והעז פניו ובכזו התנשאות טען לו בחוצפה לעיני כולם - 'בת יתרו מי התירה לך?!'!! כשם שגיירת אותה להתירה להינשא לך, כך גם זו תתגייר!

הוא המשיך להתריס בחוצפה, מה באמת שונה כזבי בת צור מציפורה בת יתרו, אם נדמה אותן זו לזו נמצא כי שתיהן באו מארץ העמים ושתיהן נישאו לאנשים חשובים אחר גיורם. ומי אמר שגיורה של זו (צפורה) היה לשם שמים?

זוהי גם הסיבה שאף אחד מאותם האנשים שנכחו באותו המעמד הזה לא קם למחות או לפגוע בזמרי או בכזבי, כביכול נסתתמו טענותיהם.

היחיד שצפה את העתיד, ראה והבין את שמתרחש, ידע מהיכן נובעים הדברים ומהו פנימיותם, וחזה את התוצאות ההרסניות שעלולות להיגרם מזה, היה פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן.

ומדוע זכה לכך?

היטיב לבאר זאת הכלי יקר (במדבר כה, יא) בלשונו הזהב:

מי היו המתים במגפה?

אותם עשרים וארבע אלף איש שבאו עמו וביקשו ממנו להיכנס לדון עם משה וחכמי ישראל כיצד לנהוג באותם הנצמדים לבנות מואב היו אותם אלו שמתו במגפה, הם אלו שהעידו בעצמם שאינם מחפשים את האמת אלא רק להתעטף באיצטלא זו למראית עין כאילו רוממות הצדק היא המניעה ודוחפת אותם, הם ה'צבועים' אשר מהם הזהירונו חז"ל מאוד.

המייצג אותם ואת דרכם הפסולה היה זמרי, שאף השתמש עם דיני התורה, הלכות גיור ועוד טענות שונות ומשונות, לצורך עצמו, להתיר לעצמו את הדבר האסור.

מהי "צביעות"?

כל החשבונות היו משכנעים וההסברים היו מניחים את הדעת בנכונותם מדוע כדאי ואף עדיף לישא בת מלך, שהרי בכך נראה לאומות העולם שאנו כאחיהם, יקודם הסכם השלום עמהם, חיים ללא מלחמות, וכל מיני טענות כאלו ואחרות, אך לכשנחקור ונרד לשורש הדברים אין זו אלא צביעות!!!

לכן דקדקו חז"ל בלשונם ואמרו להיזהר מן הצבועים!! שדומים בחלקות שפתותיהם לפרושים. הם "צבועים" את מעשיהם ודיבוריהם כלפי חוץ בצדקנות יתירה, אבל בליבם... מזימות רשע!!

כלפי חוץ הם דומים מאוד באורחות חייהם לצדיקים ואף חזותם החיצונית מפגינה, כביכול, זוך ויושר, אך בפנימיותם הם מסוכנים מאוד, על ידי ניצול איצטלא דרבנן כדי לקדם את רשעותם ומטרותיהם הנלוזות רח"ל.

אל תהי צדיק הרבה!!

וכך הביא בספר 'קב הישר' (פרק נב):

שלמה המלך ע"ה כתב: "אל תהי צדיק הרבה ואל תרשע הרבה", וכן אמרו רז"ל במסכת סוטה: "היזהרו מן הצבועים שדומים לפרושים, שעושים מעשי זמרי ומבקשים שכר כפנחס". והנה לפעמים האדם יראה לעיניו שאיש אשר הוא עוסק תמיד בתפלה בכוונה והולך בתפילין כל היום, אתה סובר בדעתך שהוא איש ישר וכשר באשר שתמיד הוא עומד במלאכת השמים, אבל אין אתה יודע מה שהוא בליבו.

"מכיון שהיה (פינחס) בן אלעזר אשר לקח לו מבנות פוטיאל, מזרע יתרו, שפיטם עגלים לעבודה זרה, והיה לו למנוע את עצמו ממעשה זה, פן יאמרו לו ליצני הדור: בת יתרו מי התיר לאביך? ואיך אתה מקנא על המדינית? וכן אבי אביך פיטם עגלים לעבודה זרה, ואיך אתה מקנא על העבודה זרה? והיה בן אהרן הכהן, ויאמרו לו: אבי אביך זה פיטם עגלים לעבודה זרה, שהרי עשה העגל ואע"פ כן לא היה מקפיד על כבודו.

ורש"י פירש שהיו השבטים מבזים אותו וכו', יכול להיות שזו כוונתו, כי ע"י שהיו השבטים מבזים אותו, בא הכתוב וייחסו לומר 'ראה, כי איש חסיד הוא'. אע"פ שע"י שהוא בן אלעזר בן אהרן היה להם מקום לבזותו, מכל מקום נכנס בעובי הקורה, ולא היה חושש לכבודו. ועוד הגיד לנו הכתוב שהיה משיב חמה בן משיב חמה (סנהדרין פב, ב) ע"כ אחז מעשה אבותיו בידו, עכ"ל.

פינחס הכיר את הצד האחר ואת השקר הטמון בתוך מעשה שנראה כביכול מעשה טוב כלפי חוץ ואפילו הכי זכה להיות צדיק גמור. הוא תפס והבחין שבעומק המעשה ישנו שקר!!! גם אם הוא מוסתר ועטוף בכל מיני סברות הלכתיות תמימות הנראות כצודקות, בסופו של דבר הרי זה שקר!!

מעשהו הנבזה של זמרי בא ממקור מושחת, ממעיין נרפש, קמצוץ של 'לשם שמים' לא היה בו. מטרותו היחידה היתה להציג את הדברים כביכול כהוראת היתר ואולי אף מצוה של הכנסת נפש תחת כנפי העם הנבחר, אך במעשה זה באה לידי ביטוי הרדידות שהגיעה ממקום של פורקן יצרים, ממקור של יוהרה וכבוד מדומה.

כל אותם החוטאים בעם שנכשלו במואביות, פעלו מתוך אילוצים ופיתויים מצד התאוה, ולא מצד זדון ואפיקורסות. אולם זמרי, שהיה זקן מופלג, לא עשה מעשהו בגלל הנאה ותאוה, אלא מתוך רגשי תסכול ומרירות שאחזו בו על שפגעו בכבודו ומעמדו, שכן צעירים ממנו יושבים ודנים דיני נפשות, והוא לא נכלל בתוכם.

היתה זו פעולת תגמול המונעת מתוך רגשי נקמה, כשכל מגמתו לפגוע במשה רבנו, שליח ה', הוא רצה להבקיע ולערער את חומת התורה ואמונת החכמים שבישראל. לכן עונו היה גדול יותר משאר העם ודווקא פינחס היה צריך להרוג אותו כדי להסיר את חרון האף.

זבחי אדם – עגלים ישקון

בהמשך, הוא מציין מעשה מזעזע הממחיש לנו את אמרת חז"ל:

ושמעתי מעשה שהיה איש זקן עשיר גדול, והיה לו רק בן יחיד בחור יפה עיניים וחכם מאוד, ויהי היום ויקרבו ימי הזקן למות וקרא לבנו הבחור וציווה לו קודם מותו ואמר לו: בני הנני מנחיל לך ממון רב אוצרות גדולות שיהיה לך כל טוב כל ימי חיידך, ואני מצוה לך שתשמור את עצמך מן הצבועים ומן אנשים שהמה עוסקים בחסידות הרבה חוץ מטבע הבריות, כי כך מראים את עצמם שהן חסידים אבל שבע תועבות בליבם, והיזהר מן "וצדקתך", ואז יהיה לך ולזרעך כל טוב כל הימים, ואחר שסיים דבריו נפטר וכו'. ולאחר מכן קרה מה שקרה והפסיד הבן את כל ממונו עד שהגיע למצב בו הוצרך לישון ברחוב.

באותו הלילה נגנב מהמושל של אותה העיר ממון רב ואוצרות יקרים ולקח הגנב מאיתו כל האבנים טובות, והיתה צעקה גדולה בארמון וציווה המלך לחפש בכל הדרכים ובבתים חיפוש אחר חיפוש, והלכו עבדי המלך בכל העיר ההיא ומצאו את האיש הנ"ל שוכב ברחוב וישן. ואמרו בליבם שהוא הגנב ותפסו אותו, ונגמר דינו למיתה אחר עינויים קשים שנפסקו לו, ואחר כך כשהיו מוליכים אותו לתלותו על העץ הלך כומר אחד עמו ללוותו כמשפט חוק האומות, ואותו הכומר היה חשוב וגדול אצל המלך, והיה הכומר מדבר על ליבו שימיר דתו, וסירב האיש לשמוע.

והנה בדרכם עברו ליד מקום שהיה שם אשפה, והיו תולעים יוצאים מהאשפה על הארץ, ואמר הכומר לתליין שיסב את האיש סביב התולעים שייזהר לא להמיתם, מאחר שזהו צער בעלי חיים, זכר האיש בליבו את צוואתו של אביו ואמר לעצמו: "אף הכומר מן הצבועים הוא", פנה האיש לעבדי המלך וביקש להחזירו אל המלך כיון שהוא רוצה לומר לו שהוא והכומר השתתפו בגניבה ביחד, כששמעו השומרים כך מיד תפשו גם את הכומר. ציווה המלך לחפש בחדר הכומר הגדול ומצאו שם כל הגניבה, ואח"כ שאל המלך את האיש מה שייכות היה לו אצל הכומר? וסיפר לו על צוואתו של אביו, ואיך שריחם על התולעים אבל עליו שהולך לתלייה לא חמל!!

על כן נלמד מזה המעשה שלא יסמוך האדם במה שיראה בעיניו שהוא הולך תמים, כי אין האדם יודע מה שהוא בליבו.

פינחס – אל יבוש מפני המלעיגים!

פינחס הבין כי גם מטרתה של כזבי ללא צל של ספק היתה ברשע ובזדון ולא לשם גירות, כי האומדנא מוכיחה, שאחר שהסיתו את ישראל לעבוד עבודה זרה, הייתכן שבאותו זמן תלך בת מלך להתגייר ברשותם? אלא ודאי שלא שלחוה אלא להכשיל את ישראל.

כל הנאספים ראו, אך פינחס תפס וקלט מבעוד מועד את העלול להתרחש, הוא ראה את האמת מחד והבחין בשקר הנסתר מאידך, כדבר צף על פני המים.

קם וקינא קנאת ה'.

ולמרות שהיו השבטים מבזים אותו, שהרי הוא עצמו יוצא חלציו של יתרו שנתגייר, ומי אמר שאצלו היה גיור לשם שמיים? אך פינחס לא חת מהם, קם וקינא קנאת ה'!! דווקא הוא!!

לכן כאן המקום ודווקא כאן להעביר את המסר לדורות, מסר חשוב המהדהד מימות עולם, היזהרו מן הצבועים!!!

מי הם הצבועים? ומי הם אותם צבועים? מה הגדרתם?!

"שעושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפינחס!"

לא בשוטים עסקינן המחללים שם שמים ברבים ובאים לבקש שכר, אלא באותם אלו שחושבים בדעתם שהם בעצם 'פינחס', ממש בדמותו כצלמו, הם יראו בעצמם נקיי כפיים וישרי לב שלא דבק בהם רבב וכל מעשיהם קודש, אך באמת אחר שיבחנו הדברים במשקפיים של תורה, במאזני השכל התורניות, בפלס ההשקפה הצרופה והמזוקקת, תעלה מאליה המסקנה כי שורשו של המעשה אינו טהור, אלא עתיר אינטרסים, חדור יצרים אפלים שלא יכירם מקומם בשום אסכולה אנושית, אלו הם הצבועים שכוננו כך כי כל מעשיהם צבועים באותו צבע חיצוני הנקרא 'לשם שמים' אך באמת עצמותו הוא 'חילול שם שמים'!!!

לא לשאול שאלות

ידוע הסיפור על שני תלמידים שחבשו יחד את ספסל הלימודים שנים רבות עד שהגיעה תקופה בה נאלצו להיפרד איש לדרכו, כאשר כל אחד בנה את ביתו במדינה אחרת. האחד עשה חיל בעסק תורת הנגלה ואילו חברו ישב והעמיק בתורת הנסתר. לאחר שנים רבות בהן לא התראו, נודמנו שניהם לפונדק אחד, וכשהכירו זה את זה נפלו איש על

וביקש לשתות משקה חם, לשם כך היה צריך המבקר לחמם לו מים, אלא שהתלבט והפך בדבר עד שהלך לחפש גוי ברחוב לצורך זה, עד שנמצא הגוי כבר הספיק החולה למות, הרי לך חומרא שאינה במקומה ואף אסורה, אם בספק פיקוח נפש מחללין עליו את השבת כל שכן בפיקוח נפש גמור. נמצא שדקדוק ההלכה הנוקשה אצלו גרם למותו של החולה, ועל כך עליו ליתן את הדין.

לא כל מעשה הנראה כלפי חוץ כדקדוק בהלכה או כדבר מצוה, אכן כך הוא באמת, גם אם הכוונות עשויות להיות טובות, על אחת כמה וכמה כאשר הכוונות הפנימיות הן שלא לשם שמים, כאותו מעשה נפשע של זמרי בן סלוא שהוא פסול וחמור לכשעצמו.

לצאת ידי כל השיטות, פעמים שזו חסידות של שטות...

יהודי ממקורבי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל הגיע אליו בערב פסח כשהוא שמח וטוב לב, לשאלתו של הגרש"י לשמחה מה זו עושה, ענה לו הלה כי עשה חשבון מדוייק בשיעור ה"כזיתים" של המצה ושיער הזמן לחומרא לכל הפוסקים ואז הגיע למסקנה כי ראוי הוא שיאכל את הכזיתים בשיעור זמן של שלוש דקות, ובא לבשר לרב שכך הוא מתכוון לנהוג השנה לצאת ידי חובת המצוה בהידור רב לפי כל השיטות.

לפני שהספיק לסיים את דבריו עצר אותו הגרש"י זצ"ל ואמר לו: רק דבר אחד שכחת, שלאכול כזו כמות בכזה שיעור זמן הרי זה כבר גובל בהגדרה ההלכתית של אכילה גסה שבה לא תצא ידי חובתך כלל!!!

שלא לצער את הזולת

מעשה שהיה בישיבת פונוביז' לפני שנים, סמוך ונראה לימי הדין. לאחר בדיקה, הבינו האחראים על המקומות בביהמ"ד שחסר להם כמאה מקומות לבחורים ואברכים והאפשרות היחידה להתגבר על המחסור היא לחצות את עזרת הנשים לטובת אלו שחסר להם מקום.

קמו ועלו אל הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל בהציגם לפניו את הבעיה וחיכו למוצא פיו, הרב ענה להם שהוא צריך לחשוב על הדבר, ושלחם אל מרן הגרא"מ שך זצ"ל. כשבאו לפניו, נענו שוב באותה המטבע.

צווארי אחיו והחלו כהרגלם לשוחח בדברי תורה, אחר זמן ביקש האחד מחברו הבקי בתורת הנסתר שיגלה לו מעט מהנעשה בשמים, 'אם רצונך בכך' השיבו חברו 'אכסה את פניך ואראה לך, אך תנאי אחד אתנה עמך, שלא תשאל שאלות על כל מה שתראה', לאחר שהסכים וכיסה את פניו ראה מחזה נורא בו בית דין של מעלה דנים את העומדים לפניו בזה אחר זה.

נכנס הראשון, ופונה אליו הדיין באומרו 'אתה ריחמת על אלמנה, לכן מקומך הוא בגיהנם', לאותו שבא אחריו נקבע כי כיון שהקפיד ודקדק על שמירת שבת כהלכתה על כל פרטיה, גם הוא ייכנס אחר כבוד וירד לבאר שחת, השלישי אף הוא 'זכה' לאותה ההכרעה על היותו שונה תלמודו בשפתיים דולקות ובהתלהבות, ונגזר גורלו לשאול תחתית.

כאן כבר לא יכל הלה להתאפק והקים קול זעקה על הצורה המעוותת, כביכול, בה פסקו את הדין.

מיד נעלמה התמונה מעיניו, וכשהוא עדיין אחוז תדהמה פנה אליו חברו המקובל ליישב את דעתו: דע לך שאותו אדם שחמל על אלמנה, מעשה שהיה כך היה, ויכוח הלכתי ממוני פרץ בין אחד מאנשי הקהילה לאלמנה זו. הרב, שהגיעה הסוגיא לפתחו, חקר ובדק את הדברים לעומקם ולבסוף בא לידי מסקנה שהדין עם התובע ולא עם האלמנה, אלא שכשיצאה האלמנה מבית הרב ממורמרת ובוכיה פגש בה הלה ושאלה לפשר בכיה, היא תינתה לפניו את שאירע, התעצב האיש מאוד אל ליבו ולא הבין כיצד אפשר לצער אלמנה כאילו לא די בצרות שנפלו בחלקה, עוד צריכה היא להתמודד עם הצער הנוסף הזה, הוא אף פלט משפט שלא במקום נגד הרב הפוסק כאילו אינו יודע שאסור ומסוכן לצער אלמנה.

באותו רגע נגזר דינו לרדת לגיהנם, על היותו מרחם על אלמנה רחמנות שאינה במקומה, שהרי אי אפשר ואף אסור לעוות את הדין מחמת חמלה מדומה, כי אותה תורה המצווה לרחם על אלמנה, מצווה גם לפסוק כפי הדין שהוכרע בחושן משפט, ואותו אדם ברחמנותו המדומה עשה דבר שיש בו כדי סילוף ההסתכלות הברורה והאמיתית על חיי תורה ופסק ההלכה.

הוא הטעם לגבי זה שהקפיד על שמירת שבת כהלכתה, שנמצא כמי שמחמיר שלא לצורך, כאשר בא בשבת לבקר יהודי שנפל למשכב ולפתע התלונן החולה על כאבים חזקים

היא נטייה אגואיסטית, שהאדם פועל לטובת עצמו בלבד בלי להתחשב באחרים. אדם "אדוק" זה דואג לרפד את דרכו האישית להגיע לשכר המובטח בגן עדן, וכאמצעי לכך הוא לא בוחל בשום דרך ואף דורס על גבם של יהודים אחרים. אדיקות זו תביא לידי שנאת חינם, רכילות, הלבנת פנים, מחלוקת. כלשון הגר"ש וולבה: "בני שיטה אחת מחזיקים זאת למצוה להכחיד יריביהם. ומה לא מותר לעשות בשעת "בחירות"? "עכ"ל.

גאון המוסר, רבינו ישראל סלנטר היה קורא לזה "א פרומער יצר הרע". ומסופר בספר "תנועת המוסר" כי פעם הגיע תורו של ר' ישראל לומר בבית הכנסת "קדיש" על אביו. באותו יום הגיע למקום איש אחר שביקש גם הוא לומר "קדיש" על בתו שנפטרה. בבית הכנסת המנהג היה כי רק אדם אחד אומר "קדיש", ולא כמה ביחד. כמובן ההלכה היא שהאומר על אביו הוא הקודם לאומר על בתו. אבל ר' ישראל ראה את עוגמת נפשו של אותו האיש, לכן ויתר ונתן לו את הזכות לומר "קדיש" במקומו. זהו ההבדל בין "פרומקייט" עיוור לבין שמיעת הלב לצו המוסר האמיתי והלבבי, המוסר הטבעי.

ויעיד על יסוד הדברים המעשה הבא:

"דווקא הוא שחירף אותי מתאים להתמנות לרב"...

מסופר על הגאון רבי רפאל הכהן זצ"ל (רבו הראשון של הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל), שהיה קובע ברכה לעצמו בתוך בני גילו וגדולי דורו, לא רק משום גאונו אלא בעיקר בשביל צדקתו ומידת האמת שלו. הוא היה קנאי לדעותיו והיה מן הלוחמים הראשונים נגד ההשכלה הברלינאית, אבל גם מתנגדיו מתוך המשכילים, אשר מיררו את חייו בימי שְׁבָתוֹ בהמבורג, גם הם העידו, כי למען האמת, אשר היתה יקרה בעיניו, לא נשא פני איש, אף אם ידע כי את נפשו ואת נפש בני ביתו הוא קובע.

לדוגמא מספרים, כי כאשר הציעו לפניו את משרת הרבנות בהמבורג, נסע לשם כדי לראות ולהיראות, להכיר את בני הקהילה ולהתוודע אליהם, ובימים ההם כבר החלו כמה מחשובי הקהילה להראות פנים שוחקות להשכלה הברלינאית, ודברי בן מנחם (מנדלזון) מברלין היו בעיניהם כדברי האורים.

רבי רפאל, שבא זה עתה ממדינת ליטא לארץ אשכנז, כמעט שלא ידע כלום על אודות ההשכלה הברלינאית, והשם "בן

אחר מספר ימים חזרו שוב אל הגאון ר' דוד זצ"ל שהשיב להם שאם אין שום אפשרות אחרת, שיעשו מה שצריך.

אולם כשניגשו למרן הרב שך זצ"ל ענה להם שלדעתו אין הדבר כדאי, ונימוקו עמו, "אם נתבונן, מי מגיע לעזרת הנשים בימים הנוראים?", שאל, ומיד המשיך, "אלו נשות הצוות המבוגרות, נשים הנשואות זה מכבר וטרם זכו לפרי בטן, שהרי המטופלות בילדים ודאי עסוקות בטיפול בהם בבתיהן, בין השאר מגיעות גם רווקות ומעוכבות שידוך, שכנראה מתביישות לבוא להתפלל באותו מקום יחד עם אימן. כאן נשאלת השאלה, האם מאותן נשים ומאותן נערות אשר ודאי מצטערות מאוד ומצפות במשך כל השנה להגיע לימים אלו אתם רוצים לקחת את המקום בימים נוראים?" סיים הגרא"מ את דבריו הנוקבים, והתשובה כבר היתה ברורה מאליה.

אף שאין המעשה הזה דומה ממש לנידון דין העוסק בעיקר בעשיית מעשה טוב באיצטלה מזויפת של מצוה, כשבתוכן פנימיותו מונח ההיפך מכך, אך ודאי שיש כאן לימוד של בחינה נוספת וחשיבה מעמיקה על כל דבר שלא ייעשה באופן שתצא ממנו איזו פגיעה באחרים אשר מהווה פגימה בעסק הדבר אפילו שביסודו מגיע ממקום של כוונות טובות.

אגב, ידוע על אחד מהצדיקים בדור הקודם, שהיה מקפיד להתפלל רק בביהכ"נ שיש בו עזרת נשים, וזאת מדוע? כיון שבמקום כזה ודאי נשפכו דמעות כמים, כאשר נשים צדקניות מתפללות מעומק ליבן על הצרות שפוקדות אותן ואת עם ישראל ותפילות אלו ודאי עושות רושם, לכן ישנה מעלה גדולה יותר להתפלל במקום שיש בו עזרת נשים.

כמה מוטל על האדם לשקול בפלס מעשיו, לצפות מראש את התוצאות מכל מעשה ומכל דיבור, להתבונן במכלול הפרטים בהיקף רחב ראייה, כדי שלא נהיה מאותם צבועים!! אל תהי צדיק הרבה!! לא על חשבון השני...

אכן, למדנו מהי מידת האמת ועד כמה צריך להיזהר מהיפוכה.

אדיקות או יראת שמיים

המשגיח הדגול הגאון רבי שלמה וולבה ("עלי שור", ח"ב עמ' קנב-קנד) מחדד את ההבדל בין "אדיקות" ("פרומקייט") לבין יראת שמים אמיתית. הוא מלמד כי אדיקות בלי דעת

אמת הוא. בטוח אני כי הוא לא ישא פני איש גם בשעה שחרב חדה תהיה מונחת על צווארו.

וכך נתקבל רבי רפאל לרב בשלוש הקהילות, וכל ימי חייו בקהילה משולשת זו היה איש מלחמה נגד ההשכלה, וימררוהו וישטמוהו בעלי ההשכלה, עד שמוכרח היה להתפטר מן הרבנות, ובשנותיו האחרונות חי חיי צער, ומן האמת שלו לא סר כמלוא נימה.

זמרי רצה לעשות רפורמות בדת...

אומרים חז"ל: לאחר שבלעם ראה שלא ניתן לקלל את בני ישראל יעץ לבלק "אלוקיהם של אלה שונא זימה". מה עשו? הלכו אנשי מדין ופתחו שווקים. על הדוכן מבחוץ היו שמים סחורה פשוטה ומעמידים אשה מבוגרת כמוכרת. וכשהיה מגיע יהודי לקנות, היתה המוכרת מציעה לו סחורה משובחת הנמצאת בתוך האוהל, שם היתה יושבת מוכרת צעירה שהיתה מציעה לו מאכל ומשקה ומפתה אותו לעבירה, ולא היו יוצאים משם עד שעבדו עבודה זרה. מה עשה זמרי? חשב לעצמו, והרי בכך שבני ישראל נמשכים אחרי בנות מדין בכך הם חוטאים בעריות ובעבודה זרה, אביא אני את בנות מדין לתוך מחנה ישראל ויחטאו בהם כאן ובכך לפחות נגרום שבני ישראל לא יעבדו עבודה זרה - מעין פשרה, הרע במיעוטו...

כך הסביר הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל: זמרי בן סלוא בא בטענה קשה אל משה רבנו: הרי כל הנהרגים בבית דין ובמגפה, אין זה בגלל הזנות עם בנות מואב אלא בגלל העבודה זרה של הפעור (במדבר לא, טז. רש"י שם כה, ב). כי בנות מדין היו מזמינות את בני ישראל לאוהל שלהן, אבל מתנות את העבירה בכך שיעבדו לפעור (סנהדרין קו, א). לכן הציע זמרי להביא את בנות מדין לתוך מחנה ישראל, וכך תהיה רק עבירה שהיא "בסך הכל" כרת מדברי קבלה (סנהדרין פב, א. רמב"ם הלכות איסורי ביאה יב, ב), ויהיו ניצולים מעבודה זרה וממות.

זאת היתה האידאולוגיה של זמרי: יש להגמיש, יש להכיל, יש להבין, יש ללכת בדרכי נועם, יש להתאים את ההלכה לרוח הזמן, יש לעשות פשרות, לבצע רפורמות. אתה, משה רבנו, בגלל שאתה מחמיר, אתה מכשיל, ובעצם גורם לעבודה זרה ולמוות. אני הוא הדואג לאחי. "ויקרב אל אחיו את המדיינית" (במדבר כה, ו). ובכלל, אם נכניס אותן למחנה ישראל, אולי תתגיירנה.

מנחם" זר היה לו לגמרי. והנה פנו אליו אחדים מחשובי הקהל, שבסתר לבבם נטו כבר אל ההשכלה ואמרו לו: אם הרב רוצה להשיג את משרת הרבנות בקהילת אה"י המשולשת (אלטונה, המבורג, וונדובק), שהיא הקהילה החשובה ביותר באשכנז, כי אז עצתם לו לנסוע לברלין לאחד מחכמי ישראל שם, רבי משה בן מנחם ולקבל ממנו כתב המלצה, ואז תהיה הדרך פתוחה ובטוחה לפניו לשבת על כסא הרבנות של הקהילה המשולשת.

רבי רפאל בתמימותו שמע לעצתם ונסע ברלינה, אבל עוד לפני שהגיע לברלין כבר קיבל בן מנחם מכתב, שנשלח אליו על ידי הדואר מאת חשובי הקהל שבהמבורג, תוכו רצוף אהבה לבן מנחם, וביקשו ממנו כי כשיבוא אליו רב אחד מליטא ושמו רבי רפאל, יואיל נא לתהות על קנקנו, ולהודיע להם אם ראוי ומתאים הוא להיות רב בהמבורג המחודשת, ואם יש לקוות ממנו כי במשך הזמן יעמוד גם רבי רפאל לימינם.

ורבי רפאל, כשבא לברלין, נסע ישר לביתו של בן מנחם על פי הכתובת שנמסרה לו. בהיכנסו מצא את בן מנחם יושב בגילוי ראש וקורא בספר התנ"ך. קשה לתאר את מצב רוחו של רבי רפאל בשעה זו: רב גאון וצדיק תמים, שמעולם לא ראה בעיניו יהודי שאינו מכסה את ראשו - רואה עתה לפניו יהודי שיושב ועוסק בתורה וראשו מגולה, ואל איש כמוהו שלחו אותו לקבל ממנו כתב המלצה...

פני רבי רפאל חוורו כסיד ושפתיו נאלמו, ורק כאשר הרים בן מנחם את ראשו מתוך הספר וקידמו בברכת שלום, התעורר רבי רפאל וענה: "אין שלום אמר ה'".

ושוב לא יכול היה להתאפק ומתוך כאב וצער קרא: מה זאת? לאפיקורס כזה שלחוני לבקש ממנו מכתב המלצה, כדי שאתקבל לרב בישראל? מוטב לי לגרוף ביבין, נוח לי לחזר על הפתחים ולחיות חיי צער אני וביתי, ואיני רוצה שאפיקורס כמותך ימליץ עלי לטובה!

ומתוך מרירות עזב את ביתו של בן מנחם וחזר להמבורג, אבל עוד לפני שהגיע להמבורג, קיבלו חשובי הקהל מכתב תשובה מבן מנחם ובו היה כתוב מעין זה: לא הספקתי עדיין לתהות על קנקנו של הרב ההוא, והוא כבר חירפני וגידפני וקרא אותי בשם אפיקורס, לפי שמצא אותי לומד בתנ"ך בגילוי הראש, וגם לא רצה לקבל ממני איזו המלצה שהיא, ודווקא משום כך דעתי נוטה שתקבלו אותו בתור רב, כי איש

הצעה זו בפניהם". תמה המציע ושאל: "מה לרופאים ולביטול מצות חליצה?!" התפלא הרב ואמר: הלא המצוה חלה בפטירת הבעל ערירי, ואם יבטלו הרופאים את ענין המוות ממילא לא יצטרכו חליצה! נדהם המציע ושאל: "הלא את המוות אי אפשר לבטל?!" "גם את התורה לא ניתן לשנות" - השיב הרב...

גם בימינו ישנם אשר מנסים בכל כוחם בכל מיני תחבולות להכניס שינויים של "קידמה" לתוך חומות היהדות ומצוות התורה, ולנו לא נותר אלא להיזהר מן הצבועים.

נתחזק לא להיסחף לפשרות ולא לזוז בקוצו של יו"ד מתורתנו הקדושה.

אבל זמרי טעה. הוא נתן לגיטימציה לחטא. הוא הפך חטא של יחיד לחטא של רבים, חטא של ציבור, הוא הכשיר את החטא.

זו הכוונה של "עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפינחס". הוא חשב שבמעשיו הוא מציל את עם ישראל. אבל באמת, מי שהציל את כל עם ישראל, זה פנחס, כמו שכתוב: "ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי" (במדבר כה, יא).

אין פשרות ביהדות!!!

פינחס קם מתוך הקהל ובמעשה הקנאות שלו הכריז בראש חוצות - אין פשרות ביהדות!!! התורה איננה שלנו ואין אנו בעלים עליה להחליט על פשרה עם עוברי העבירה!!! ומהשמים הסכימו עמו וסייעו לו במעשה קנאותו.

סיפר המגיד הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל:

באחת מאסיפות הרבנים שהיתה בפטרבורג פנה אחד המשכילים אל הרבנים ודרש שיסכימו ל"תיקונים" בדת. וכדוגמא הביא את מצות החליצה במקרה של פטירת הבעל ללא ילדים. קם הגאון רבי צבי הירש רבינוביץ' זצ"ל מקובנה, ואמר: "זו הצעה מעניינת, אבל לא כאן המקום לדון בה. בעיר מתקיימת כעת ועידת רופאים ויש להביא

דברי תורה אילו נכתבו לעילוי נשמת כל נשמות ישראל שאין מי שינציח את זכרם

ת.נ.צ.ב.ה